

MATEUSZ GRZEŚKÓW

UNIwersytet Jagielloński
WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI
KATEDRA PRAWA GOSPODARCZEGO PRYWATNEGO
E-MAIL: MW.GRZESKOW@GMAIL.COM

Akcje obejmowane za wkłady pozbawione zdolności aportowej w prostej spółce akcyjnej (PSA)

STRESZCZENIE

Niniejszy artykuł dotyczy problematyki dopuszczenia do obrotu akcji obejmowanych w zamian za wkład w postaci pracy, świadczonych usług lub wiedzy. Choć na gruncie art. 14 § 1 k.s.h. jest to niedopuszczalne w przypadku spółek kapitałowych, zakaz ten nie obejmuje prostej spółki akcyjnej (PSA), nad której kształtem toczą się obecnie prace legislacyjne. Stanowi to istotną nowość w polskim systemie spółek kapitałowych, a ze względu na proponowany kształt regulacji nacechowanej znaczną swobodą założycieli w kształtowaniu struktury spółki może być źródłem wielu problemów, których wskazanie i omówienie ma miejsce w tym opracowaniu. Na szczególną uwagę zasługują takie kwestie, jak: katalog owych wkładów, ich zastosowanie, ograniczenie do grona osób fizycznych, ograniczenie zbywalności akcji czy ich konwersja w akcje zwykłe, umorzenie bądź nieważnienie, finalnie dotyczące odpowiedzialności za wniesiony wkład. O ile drobiazgowo uregulowanie tych zagadnień mija się z celem z racji pryncypiów, na jakich oparta jest reforma, o tyle wskazane jest, by ustawa zawierała co najmniej podstawowe mechanizmy w tym zakresie celem ograniczenia wątpliwości interpretacyjnych.

SŁOWA KLUCZOWE

prosta spółka akcyjna, akcje, wkład pracy, wkład wiedzy, zdolność aportowa, reforma

Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie dotyczy propozycji wysuniętych w zarysie koncepcji prostej spółki akcyjnej (PSA)¹, zwłaszcza co do możliwości obejmowania

---

¹ Nowa spółka funkcjonuje w dyskursie pod nazwą prostej spółki akcyjnej (PSA) i takie nazewnictwo jest w niniejszym artykule przyjęte, niemniej jednak rozważana jest

akcji w spółce w zamian za wkład pozbawiony zdolności aportowej. Zasadniczo odbiega to od przyjętego rozwiązania w kodeksie spółek handlowych² w odniesieniu do spółek kapitałowych, który takiej możliwości nie dopuszcza. Z tego względu należy bliżej przyjrzeć się powyższej problematyce, bowiem stanowi ona nie tylko istotne *novum* w przypadku spółek kapitałowych, ale rodzi także szereg problemów wymagających omówienia.

Ze względu na fakt, iż PSA nadal znajduje się na etapie wstępnych prac, a sam projekt przepisów regulujących funkcjonowanie spółki nie został dotąd opracowany³, należy w części wprowadzającej przybliżyć koncepcje leżące u podstaw PSA, która, czego autorzy nie kryją, inspirowana jest w dużej mierze francuską prostą spółką akcyjną (*Société par actions simplifiée – SAS*)⁴ oraz słowacką prostą spółką akcyjną (jednoduchá spoločnosť na akcie)⁵.

Zgodnie z zapowiedziami projektodawców PSA ma być trzecią spółką kapitałową przewidywaną przez polskie prawo, obok spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjnej, o całkowicie autonomicznym charakterze⁶. Oznacza to, iż ma ona otrzymać w pełni kompleksową regulację prawną, uwzględniającą specyfikę przewidywanych rozwiązań, a ponadto nie należy jej traktować jako uproszczonej spółki akcyjnej czy też tworu przejściowego na drodze do tego podmiotu. Tak przyjęte rozwiązanie wynika z tego, iż celów stawianych PSA wedle opinii projektodawców nie da się osiągnąć za pomocą dotychczas istniejących form spółek kapitałowych⁷. Czysto teoretycznie ma być ona przystosowana do prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze przedsięwzięć innowacyjnych, a zatem skierowana przede wszystkim do tak zwanych *start-upów*⁸. Jednocześnie odnotować należy, iż spółka ta ma nie posiadać ograniczeń w zakresie przedmiotu działalności, a zatem może być zaadresowana do nieograniczonego kręgu przedsiębiorców. W kwestii struktury majątkowej PSA ma przewidywać,

---

zmiana nazwy na prostą spółkę kapitałową (PSK). Zob. *Zarys koncepcji prostej spółki akcyjnej*, Ministerstwo Rozwoju, czerwiec 2016, [online] <http://www.konsultacje.gov.pl/node/4198> [dostęp: 26.03.2017], zwany dalej „zarysem”.

² Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jednolity: DzU 2000, nr 94, poz. 1037 ze zm.), zwana dalej: k.s.h.

³ Stan prawny na dzień 26 marca 2017 roku. Wszelkie uwagi w niniejszym artykule czynione są z tej perspektywy czasowej.

⁴ Utworzona w 1994 roku na podstawie nowelizacji *Code de Commerce*.

⁵ Spółka ta obecna jest na Słowacji od niedawna. Przepisy ją regulujące weszły w życie z dniem 1 stycznia 2017 roku.

⁶ *Zarys...*, op. cit., s. 5.

⁷ *Ibidem*, s. 3–4.

⁸ *Ibidem*, s. 2–3.

jak na polskie warunki, rozwiązanie rewolucyjne w postaci odejścia od instytucji kapitału zakładowego i zastąpienia go kapitałem podstawowym opartym na akcjach pozbawionych wartości nominalnej⁹. Przyjęcie tego rozwiązania jest warunkiem *sine qua non* uznania akcji obejmowanych za wkład pozbawiony wartości aportowej.

Chociaż artykuł dotyczy zagadnień w sferze *de lege ferenda*, należy odnotować, iż część postulatów wysuwanych przez projektodawców od lat dyskutowana jest w doktrynie prawa spółek¹⁰, a niektóre rozwiązania są recypowane z poprzednich, zarzuconych projektów reformujących system spółek¹¹. Nawet zakładając finalne fiasko projektu w postaci jego zarzucenia czy też rezygnacji z rozwiązań najbardziej rewolucyjnych, wysoce prawdopodobne jest, iż część poruszanych tutaj zagadnień odżyje w przyszłości przy kolejnych reformach, podobnie jak ma to miejsce obecnie.

1. Zagadnienia ogólne dotyczącego reżimu akcji w PSA

W pierwszej kolejności należy poczynić kilka uwag o charakterze ogólnym co do konstrukcji akcji występujących w PSA. Abstrahując od domniemanego autonomicznego charakteru przepisów regulujących tę spółkę, należy się spodziewać, iż szereg zapisów w tej kwestii zostanie zwyczajnie albo wprost recypowanych ze spółki akcyjnej albo skonstruowanych na zasadzie odesłań do tychże, przy czym pamiętać należy, iż będą one musiały uwzględnić specyfikę przepisów regulujących akcje pozbawione wartości nominalnej w stosunku do tych o wartości nominalnej w spółce akcyjnej.

Daje to asumpt do twierdzenia, iż pojęcie akcji w PSA będzie rozumiane w sposób zbliżony do akcji w spółce akcyjnej, tj. jako źródło pochodzenia wkładów pokrywających akcje beznominałowe, ogół praw i obowiązków

---

⁹ Szerzej o akcjach pozbawionych wartości nominalnej zob. M. Cejmer, K. Zawicki, *Akcje bez określonej wartości nominalnej*, [w:] *Europejskie prawo spółek*, t. II: *Instytucje prawne dyrektywy kapitałowej*, red. M. Cejmer, J. Napierała, T. Sójka, Kraków 2005.

¹⁰ Między innymi problematyka reformy kapitału zakładowego, wprowadzenia akcji bez wartości nominalnych, uelastycznienia struktury majątkowej czy zmian w zakresie ochrony interesów wierzycieli. Przykładowo por. A. Radwan, *Sens i nonsens kapitału zakładowego – przyczynek do ekonomicznej analizy ustawowej ochrony wierzycieli spółek kapitałowych*, [w:] *Europejskie prawo spółek*, t. II: *Instytucje prawne...*, op. cit.; A. Opalski, M. Romanowski, *O potrzebie zasadniczej reformy polskiego prawa spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 6; S. Sołtysiński, *Kilka uwag o potrzebie modernizacji spółki z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2011, nr 9; oraz obficie przywoływana tam literatura.

¹¹ Por. *Projekt Polskiej Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego dotyczący reformy struktury majątkowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością*, [online] <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/2/projekt/237400> [dostęp: 26.03.2017].

akcjonariusza wobec spółki oraz jako dokument ucieleśniający ogół jego praw¹². W ramach tego ostatniego mieści się też zapis na rachunku maklerskim, co w przypadku PSA może okazać się preferowanym rozwiązaniem w obrocie ze względu na postulat dopuszczenia dematerializacji akcji¹³.

Analogicznie należy spodziewać się rozróżnienia na akcje na okaziciela i imienne oraz akcje zwykłe (hołdujące zasadzie równouprawnienia akcjonariuszy) i uprzywilejowane (przewidujące odstępstwa na korzyść niektórych akcjonariuszy, co do zasady będące akcjami imiennymi). Zarys także wprost dopuszcza akcje nieme. Nie wprowadza to zatem wyłomu do obecnego systemu akcji w spółce akcyjnej. Źródło problemu tkwi w innym miejscu, bowiem o ile w spółce akcyjnej art. 304 § 4 k.s.h. ogranicza swobodę założycieli w konstruowaniu kształtu spółki poprzez niemożność zmiany regulacji o wyczerpującym charakterze, a w pozostałym zakresie nie dopuszcza do wprowadzania rozwiązań sprzecznych z jej naturą lub dobrymi obyczajami, o tyle w przypadku PSA sytuacja kształtuje się odwrotnie, tj. przepisom z zasady ma zostać nadany charakter *ius dispositivum* z niewielkimi odstępstwami. Spółka ta, wychodząc naprzeciw postulatowi pozostawienia założycielom pełnej swobody w konstruowaniu postanowień statutowych, tylko pogłębi dotychczas istniejące problemy interpretacyjne na gruncie spółki akcyjnej. Szczególnie dotyczy to katalogu uprzywilejowania akcjonariusza z akcji oraz relacji tegoż do uprawnień osobiście przyznanych w myśl art. 354 § 1 k.s.h. Należy pamiętać, iż w tym pierwszym wypadku uprzywilejowanie związane jest z akcją i w razie jej zbycia przechodzi na nabywcę (chyba że statut przewiduje inaczej), a w drugim wypadku w razie wyjścia ze spółki akcjonariusza imiennie oznaczonego w statucie jego uprawnienie zawsze wygasa¹⁴.

Art. 351 § 2 k.s.h. wprost przewiduje otwarty charakter katalogu uprzywilejowania akcjonariusza z akcji, a zamieszczone tam wyliczenie jest przykładowe. Próba określenia granic swobody założycieli spółki w tej kwestii wywołuje spory w doktrynie. Przykładowo, za dopuszczalne uznaje się następujące rozwiązania: pierwszeństwo wykonania prawa poboru, pierwszeństwo lub w ostatnim rzędzie umorzenie akcji, pierwszeństwo zbywania akcji, uprzywilejowanie co do prawa zwoływania walnego zgromadzenia¹⁵. Jednocześnie wskazuje się, iż następujące rozwiązania byłyby nie do pogo-

¹² W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, *Prawo spółek*, Warszawa 2014, s. 782.

¹³ *Zarys...*, op. cit., s. 9.

¹⁴ W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, op. cit., s. 809, 812, 826 (zachodzi między tymi regulacjami stosunek krzyżowy); A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 301–633 Kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2015, s. 300–301.

¹⁵ Za: *ibidem*, s. 304–305.

dzenia z naturą spółki (w rozumieniu art. 304 § 4 k.s.h.) i stąd nie mieszczą się w omawianym katalogu: prawo powoływania lub odwoływania określonych członków organów spółki, prawo indywidualnej kontroli spółki czy prawo weta wobec uchwał walnego zgromadzenia akcjonariuszy¹⁶, natomiast część z tych rozwiązań jest dopuszczalna na gruncie art. 354 § 1 k.s.h. Koresponduje to z wieloletnim sporem o dopuszczalność utworzenia tak zwanej złotej akcji w spółce¹⁷.

Powyższe informacje wskazują, iż ogólny przegląd kompleksowej regulacji spółki akcyjnej w tej materii jest źródłem szeregu problemów interpretacyjnych. Należy się spodziewać ich przeniesienia na grunt PSA z racji znacznie większej swobody konstruowania statutu spółki. *De lege ferenda* wskazane jest postulować, by regulacja PSA zawierała w tym zakresie co najmniej modelowe uregulowanie, które znajdowałyby zastosowanie w razie braku odniesień do danej kwestii w statucie, tym bardziej, iż ewidentne jest, że PSA będzie spółką cechującą się w znacznym stopniu elementami osobowymi, co już otwiera furtki interpretacyjne co do wykładni wszelkich katalogów uprzywilejowania w sposób szerszy, niż miałyby to miejsce na gruncie spółki akcyjnej.

Należy odnotować, iż w pierwotnym zarysie brano także pod uwagę możliwość ustanowienia specyficznego reżimu modelu akcji opartego na kryterium roli pełnionej przez danego akcjonariusza. PSA mogłaby w tym wypadku emitować tak zwane akcje założycielskie (inwentorskie), akcje inwestorskie, akcje dla pracowników spółki oraz akcje dla doradców¹⁸. Model ten jednak mógłby być w praktyce nazbyt sztywny, a tak naprawdę tylko komplikowałby strukturę akcjonariatu i jednocześnie nie wprowadzałyby żadnych nowych instrumentów, które obecnie w spółce akcyjnej nie mają miejsca, z wyjątkiem akcji założycielskich, które wpisują się w problematykę kolejnego rozdziału.

2. Wkłady pozbawione zdolności aportowej w PSA

2.1. ZAGADNIENIA WSTĘPNE

Zasadniczo akcje w spółce obejmuje się w zamian za wkłady pieniężne, które w praktyce obrotu nie budzą żadnych wątpliwości, oraz wkłady niepieniężne (tak zwane aporty), które zdefiniować można wyłącznie w spo-

---

¹⁶ Za: W. Pyziół, A. Szumański, I. Weiss, op. cit., s. 824–825.

¹⁷ Ibidem, s. 823–827 i przywołana tam literatura. W tym przypadku szczególnie rozważa się dopuszczalność przyznania akcjonariuszowi prawa weta na mocy uprzywilejowanej akcji bądź uprawnienia przyznanego osobiście.

¹⁸ *Zarys...*, op. cit., s. 9.

sób negatywny, tj. aportem może być każda wartość majątkowa niebędąca wkładem pieniężnym¹⁹. Aby doprecyzować ową definicję, doktryna zbudowała pojęcie tak zwanej zdolności aportowej, która składa się z trzech następujących kryteriów: wartości majątkowej; aktualności, realności i pewności; zbywalności²⁰. Dwa pierwsze kryteria łączą się z istotą kapitału zakładowego, bowiem akcje, stanowiące ułamek kapitału zakładowego, muszą być pokryte wartościami majątkowymi w wysokości odpowiadającej co najmniej ich wartości nominalnej oraz muszą mieć realną wartość ekonomiczną dla spółki, tak by z tytułu jej przysporzenia, już w momencie wniesienia wkładów do spółki, mogła ona z nich korzystać na potrzeby prowadzonej działalności gospodarczej. Dwa ostatnie kryteria zazębiają się także z zakazem określonym w art. 14 § 1 k.s.h. Do spółki nie mogą być wniesione ani wkłady o charakterze osobistym, które w znacznym stopniu zależą od postawy wnoszącego (a jest to problematyczne w przypadku pracy lub usług)²¹, ani wkłady niezbywalne, których nie można przenieść na spółkę ani ona nie może nimi rozporządzać. Katalog aportów jest otwarty, a w doktrynie podnosi się, iż w pewnych wypadkach istnieją poważne wątpliwości interpretacyjne, co posiada zdolność aportową, a co jej nie ma, przy czym należy ją w pierwszej linii rozpatrywać przez pryzmat kapitału zakładowego²². Obok tego istnieje jeszcze problematyka tak zwanych pozornych wkładów niepieniężnych, które w rzeczywistości pozbawione są wartości majątkowej albo wynosi ona tylko nieznaczny ułamek wartości deklarowanej oraz tak zwanych ukrytych aportów²³. Tematyka ta jest istotna z perspektywy obecnie funkcjonujących spółek kapitałowych opartych na kapitale zakładowym, gdyż uchybienie powyższym obowiązkom narusza jego funkcję ochronną²⁴ oraz ekonomiczną²⁵.

---

¹⁹ *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, red. W. Popiołek, Warszawa 2014, s. 44–45; A. Kidyba, *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2015, s. 117–119; A. Szumański, *Wkłady niepieniężne do spółek kapitałowych*, Warszawa 1997, s. 21.

²⁰ A. Opalski, *Europejskie prawo spółek*, Warszawa 2010, s. 243–244; por. *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, red. W. Popiołek, op. cit., s. 73–74; czy też zaproponowane pod reżimem kodeksu handlowego: A. Szumański, *Wkłady...*, op. cit., s. 96–101.

²¹ Idem, *Pojęcie i przedmiot aportu do spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1995, nr 1, s. 5.

²² A. Opalski, *Europejskie...*, op. cit., s. 245 i przywołana tam literatura; *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, red. W. Popiołek, op. cit., s. 79–82 i przywołana tam literatura; M. Minas, *Zdolność aportowa*, „Rejent” 1995, nr 9, s. 88; J. Jacyszyn, *Postacie pokrycia wkładu niepieniężnego w spółkach kapitałowych*, „Rejent” 1992, nr 12, s. 12–18.

²³ *Kodeks spółek handlowych*, t. IIIa: *Komentarz*, red. A. Opalski, Warszawa 2016, s. 238–239.

²⁴ A. Opalski, *Kapitał Zakładowy. Zysk. Umorzenie*, Warszawa 2002, s. 20–23.

Rewolucja w przypadku PSA polega na odejściu od instytucji kapitału zakładowego, a zatem powyższe problemy będą mieć mniejsze znaczenie w przypadku wkładów wnoszonych na pokrycie jej akcji. Art. 14 § 1 k.s.h. nie znajdzie zatem zastosowania w przypadku tej spółki. Siłą rzeczy nie sposób też nie zauważyć, iż na gruncie PSA zredefiniowane zostanie pojęcie aportu, w przypadku którego ograniczymy się do stwierdzenia, iż jest nim każdy wkład niebędący wkładem pieniężnym, dopóki przynosi spółce określone korzyści gospodarcze. Konstytuuje to zatem niezwykle szeroki katalog potencjalnych aportów w PSA, a co zatem idzie wywołuje liczne problemy interpretacyjne i funkcjonalne, o których powiemy szerzej w kolejnych podrozdziałach. Inaczej muszą też zostać rozłożone akcenty w kwestii badania wartości wnoszonych aportów. W spółkach opartych na kapitale zakładowym przeprowadza się rewizję głównie pod kątem tej instytucji. W PSA natomiast rzecz będzie traktowana znacznie swobodniej, gdyż w centrum zainteresowania pozostanie, czy spółka w drodze swoistej umowy (akcje w spółce w zamian za określone wkłady) uzyskała korzyści, niekoniecznie o charakterze majątkowym, a naruszenie owej umowy rodzić będzie odpowiedzialność odszkodowawczą bądź inną określoną przepisami prawa lub postanowieniami statutowymi.

Należy w tym miejscu także odnotować, iż zakaz analogiczny do określonego w art. 14 § 1 k.s.h. nie obowiązuje z zasady w odniesieniu do spółek osobowych. Próby przeniesienia doświadczeń z tej materii do spółek kapitałowych mają ograniczone zastosowanie z racji całkowicie odmiennej konstrukcji struktur majątkowych oraz odmiennego rozumienia pojęcia udziału w spółce osobowej i kapitałowej. Szereg potencjalnych problemów (omawianych niżej) w tej pierwszej nie może mieć miejsca. Pomocne mogą być natomiast uwagi o naturze ogólnej bądź też problematyka wyceny wkładów pozbawionych zdolności aportowej.

2.2. PRZEDMIOT WKŁADÓW POZBAWIONYCH ZDOLNOŚCI APORTOWEJ

Zarys zawiera lakoniczne stwierdzenie, iż w PSA dopuszczalne będzie obejmowanie akcji w zamian za wkład w postaci świadczenia pracy lub wkład intelektualny. Poniżej prezentowane jest omówienie tych dwóch kategorii.

2.2.1. WKŁAD W POSTACI ŚWIADCZENIA PRACY

W pierwszej kolejności poczynić należy uwagę, iż w zarysie posłużono się pojęciem „akcje obejmowane przez akcjonariusza [...] w zamian za pracę”.

---

²⁵ Ibidem, s. 23–24.

Zestawiając to sformułowanie z treścią art. 14 § 1 k.s.h., można postawić wniosek, iż przedmiotem wkładu może być tylko świadczenie pracy, ale już nie usług, wydaje się jednak, iż byłoby to zbyt daleko idące zawężenie. Dlatego poniżej prezentowany jest wywód oparty na zakazie wypływającym z art. 14 § 1 k.s.h., a zatem przyjęte zostaje, iż do PSA dopuszczalne ma być wniesienie wkładu w postaci świadczenia usług lub pracy. Bądź co bądź istota obydwu tych kategorii jest identyczna. Wykładnię pojęcia „wkładu w postaci świadczenia usług lub pracy” z przyczyn systemowych należy dokonać w sposób analogiczny, jak ma to miejsce na gruncie spółek osobowych. Wydaje się, iż byłoby niezasadne budowanie na potrzeby PSA odrębnego rozumienia istoty tego wkładu, zważywszy zresztą, że jego charakter przesądza o niedopuszczeniu go *de lege lata* w odniesieniu do podmiotów opartych na kapitale zakładowym. W istocie rozróżnienie między pracą a usługami nie ma żadnego znaczenia w kontekście niniejszego artykułu (wnioski co do charakteru tego wkładu są takie same), na co zresztą zwraca uwagę także doktryna. Wątpliwości budzi to, czy pojęcie „pracy” należy rozumieć w wąskim znaczeniu, w kontekście umowy o pracę, czy w szerszym znaczeniu, w postaci wykonywania określonych czynności na rzecz spółki. To drugie rozumienie *de facto* odpowiada wykładni pojęcia „świadczenia usług”²⁶. Stąd w dalszej części artykułu mowa tylko o wkładzie w postaci pracy.

Czynności w ramach tego wkładu mogą mieć charakter jednorazowy lub okresowy i składać się zarówno z czynności faktycznych, jak i prawnych. Niekoniecznie muszą być nakierowane na osiągnięcie określonego celu. O ile w spółkach osobowych wskazuje się, iż nie powinny się one pokrywać z prawami i obowiązkami prowadzenia spraw spółki albo reprezentowania jej, gdyż w myśl art. 29 i 39 k.s.h. zasadniczo wpisane są one w naturę współnika spółki osobowej²⁷, o tyle na gruncie PSA należy postawić wniosek przeciwny. Jest to pochodną natury spółek kapitałowych, w których istotę wpisany jest rozdział sfery właścicielskiej od menadżerskiej, a wspólnicy i akcjonariusze nie mają ani prawa, ani obowiązku czy to prowadzenia spraw spółki, czy jej reprezentacji. Oczywiście w praktyce funkcjonowania spółek z ograniczoną odpowiedzialnością czy tak zwanych zamkniętych spółek akcyjnych wspólnicy lub akcjonariusze często są członkami ich organów, a zatem podejmują się tych czynności, niemniej jednak wynika to faktu pełnienia funkcji członka zarządu. W takim ujęciu akcje objęte w PSA

---

²⁶ *Wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, red. U. Promińska, Warszawa 2017, s. 119–121.

²⁷ *Ibidem*, s. 121–122.

stają się formą wynagrodzenia za zarządzanie spółką. Poza tym należy zauważyć, iż przeważnie wkład w postaci pracy sprowadzać się będzie do wykonywania czynności powiązanych z przedmiotem działalności danej PSA, czego tutaj *in abstracto* nie sposób analizować, gdyż wymagałoby to kazuistycznego opisu potencjalnych możliwych przedsięwzięć biznesowych. W ogólnym rozrachunku należy przyjąć, iż akcjonariusz wnoszący ten wkład może zarówno zajmować się zarządzaniem PSA, jak i świadczeniem pracy, która na danym etapie wymagana jest dla dalszego rozwoju spółki.

Zarys przewiduje, iż ten rodzaj wkładu wnieść może tylko osoba fizyczna²⁸, co tym samym oznacza, iż wyklucza się z tego grona inne podmioty prawa cywilnego, a zatem uniemożliwia się tworzenie struktur holdingowych, w których podmiot dominujący kreowałby zależne spółki PSA, wnosząc wyłącznie wkład pozbawiony zdolności aportowej. Abstrahując od dyskusji dotyczącej tak zwanych spółek bezkapitałowych²⁹, należy ocenić owo zamierzenie pozytywnie, gdyż biorąc pod uwagę to, iż w zamyśle zarysodawców PSA ma być przeznaczona do prowadzenia *start up'ów* bądź innych podmiotów gospodarczych, które w większej mierze opierają się na wkładzie osobowym aniżeli kapitałowym, ograniczenie do osób fizycznych znajduje uzasadnienie. Na pierwszy plan wysuwa się tutaj kompozyt osobowy w postaci specyficznych umiejętności, wiedzy, talentów, idei etc., które wnieść mogą niektórzy akcjonariusze. Nierzadko elementy te są unikatowe, stąd wiążą się z konkretnymi osobami, których zastąpienie może być niewykonalne. Z drugiej strony, z perspektywy systemowej, trzeba odnotować, iż na gruncie spółek osobowych nie ma przeszkód, by ich współnikiem był podmiot niebędący osobą fizyczną, który jednocześnie wnosi wkład w postaci pracy. Rzecz ta jest o tyle uzasadniona, iż spółki osobowe nie są w zamyśle ustawodawcy adresowane do specyficznych gałęzi gospodarki, lecz do ogółu, a zatem nie ma podstaw do przyjęcia, że w razie wykonywania przez współnika określonych w umowie spółki na jej rzecz prac czy usług z wielkim trudem znajdzie się osoby, które byłyby zdolne do świadczenia zastępczego w miejsce uchylającego się od tego zobowiązania współnika. W przypadku, gdy PSA nie będzie miała ustawowo zawężonego przedmiotu działalności spółki, tego rodzaju ograniczenie osób zdolnych do wniesienia wkładu w postaci pracy wyłącznie do grona osób fizycznych może nie znaleźć racjonalnego uzasadnienia.

Ten rodzaj wkładu oznacza, że PSA w miejsce wymiernych wartości majątkowych, którymi mogłaby swobodnie dysponować, uzyskuje tylko zob-

---

²⁸ *Zarys...*, op. cit., s. 7.

²⁹ Por. S. Sołtyński, *Kilka uwag...*, op. cit., s. 7 i przywołana tam literatura.

wiązanie do określonego działania, co nierzadko może mieć charakter wyłącznie osobisty, a tym samym spółka staje się uzależniona od osoby wnoszącej dany wkład³⁰. Jaki jest charakter tych czynności, na ile wyceniana jest ich wartość, jak często mają być świadczone oraz w jakim wymiarze, jakiej jakości, czy tylko osobiście przez akcjonariusza, czy też dopuszczalne byłoby ich wykonanie zastępcze, a także kwestie odpowiedzialności za nienależyte wykonanie lub niewykonanie – tego ustawodawcy nie sposób uregulować, stąd też materia ta musi być każdorazowo dookreślona w statucie pod rygorem nieważności akcji wydanych w zamian za ten rodzaj wkładu³¹. Jest to pochodną faktu, iż niezwykle trudno byłoby PSA dokonać egzekucji świadczenia pracy na jej rzecz (o ile to w ogóle możliwe), co przekłada się na osłabienie systemu ochrony interesów jej wierzycieli. Wątpić także należy, iż w PSA pojawi się obowiązek badania wartości wkładów niepieniężnych przez biegłego rewidenta, jak ma to miejsce w spółce akcyjnej na gruncie art. 312 § 1 k.s.h. Oznacza to, że w praktyce wartość deklarowanych wkładów w postaci pracy może być całkowicie zafałszowana.

2.2.2. WKŁAD INTELEKTUALNY

Próba określenia, co może mieścić się pod pojęciem „wkładu intelektualnego”³², napotyka spore problemy interpretacyjne. Punktem wyjścia jest postawienie tezy, iż zasadniczo należy definiować go w sposób negatywny, tj. *a contrario* do wkładu niepieniężnego w postaci prawa na dobrach niematerialnych, którym przypisuje się zdolność aportową. W przeciwnym razie wyróżnienie tej kategorii byłoby pozbawione sensu. W jej ramach mieszczą się następujące prawa: majątkowe prawa autorskie, patenty, prawa ochronne na wzory użytkowe czy znaki towarowe, prawo z rejestracji wzoru przemysłowego, topografia układów scalonych, prawa służące do uzyskania ochrony, prawa pierwszeństwa do otrzymania patentu czy prawa ochronne, licencje, klientela oraz *know-how*³³. W doktrynie postawiono co prawda tezę

³⁰ K. Kułak, *Francuskie „bezkapitałowe” spółki kapitałowe – uwagi na tle projektu reformy struktury majątkowej spółki z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2011, nr 10, s. 49.

³¹ Ibidem, s. 52; *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, red. W. Popiołek, op. cit., s. 89–90.

³² Określanego też mianem „pomysłu”.

³³ R. Gołat, *Prawa na dobrach niematerialnych jako przedmiot aportu w spółkach kapitałowych (ze szczególnym uwzględnieniem problematyki know-how)*, „Prawo Spółek” 2002, nr 4, s. 14–16; J. Jacyszyn, *Know-how jako aport*, „Prawo Spółek” 1997, nr 2, s. 5; *Kodeks spółek handlowych*, t. IIIa: *Komentarz*, op. cit., s. 236; *Wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, red. U. Promińska, op. cit., s. 95–96, *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, red. W. Popiołek, op. cit., s. 119–120.

przeciwną odnoszącą się do *know-how* oraz dóbr własności przemysłowej niebędących przedmiotem prawa podmiotowego, takich jak: nieopatentowane rozwiązanie techniczne, niezarejestrowane znaki towarowe lub wzory przemysłowe, negując dopuszczalność ich wniesienia jako aportu do spółki³⁴. W przypadku *know-how* jest to jednak pogląd mniejszościowy. Uzasadnia się go stwierdzeniem, iż ich posiadaczom nie przysługuje żadne prawo podmiotowe, a zatem świadczenie akcjonariusza sprowadza się bardziej do świadczenia usług lub pracy na rzecz spółki aniżeli wniesienia do niej składników o określonej wartości. Wśród problemów związanych z prawami na dobrach niematerialnych, które mogą kwestionować ich zdolność aportową, wskazuje się także: trudność wyceny, ograniczenia czasowe oraz terytorialne ich funkcjonowania w obrocie czy też możliwość ich unieważnienia ze skutkiem *ex tunc*. Oznacza to, że ich zdadność aportową należy oceniać *ad casum*, a nie w oderwaniu od przedmiotu działalności spółki³⁵.

Powyższe przedstawienie poglądów doktryny odnośnie do katalogu aportów opartych o prawa na dobrach niematerialnych ułatwia próbę zbudowania katalogu wkładu intelektualnego. Jak już zasygnalizowano, jest on zbiorem wszelkich praw, które nie dają się zaliczyć do pierwszej kategorii. Co oczywiste, ma charakter otwarty. W tym zakresie umiejscowić należy zatem wszelkie prawa, którym w danym momencie nie przysługuje jakakolwiek ochrona z mocy prawa (nieopatentowane rozwiązania techniczne etc.), oraz bliżej nieskonkretyzowane idee, na przykład: szcątkowy zarys gry komputerowej, koncepcyjny kształt aplikacji na smartphone'a czy propozycja stworzenia innowacyjnego urządzenia, które siłą rzeczy nie mają wartości majątkowej ani nie mogą być przedmiotem obrotu, gdyż w rzeczywistości nie zostały utrwalone na jakimkolwiek nośniku informacji, a istnieją jedynie w umyśle ich twórcy. Dlatego też zwrot „pomysł”, który pojawił się w zarysie, zdaje się dobrze opisywać naturę części elementów wchodzących w skład zbioru wkładu intelektualnego, gdyż dany akcjonariusz może wносить wyłącznie ideę rozwoju danego rozwiązania technicznego.

W tym miejscu zarysowuje się kwestia tego, czy rozróżnienie kategorii wkładu intelektualnego i wkładu pracy ma sens. W niektórych przypadkach granica między tymi aportami zaciera się, na przykład wtedy, gdy dany akcjonariusz wnosi określony pomysł do spółki, a następnie świadczy spółce usługi związane z realizacją tego pomysłu. Wiąże się to z osobistym charakterem wkładu, bowiem bez pomysłodawcy jego realizacja może być nie-

---

³⁴ *Wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, red. U. Promińska, op. cit., s. 190.

³⁵ *Ibidem*, s. 193–194.

zwykle trudna albo wręcz niemożliwa. *De lege ferenda* wydaje się zasadne zrównanie wkładu w postaci pracy z wkładem intelektualnym w kontekście wszelkich zasad ich funkcjonowania, a nawet rezygnacja z wyodrębnienia tej kategorii, gdyż byłaby ona wtórna wobec wkładu w postaci pracy.

Ostatecznie należy odesłać czytelnika do uwag poczynionych w podrozdziale 2.2.1. w kwestiach: wnoszenia wkładu intelektualnego przez osoby fizyczne, osobistego charakteru tego wkładu oraz konieczności jego precyzyjnego określenia w postanowieniach statutowych.

2.3. PROBLEMATYKA FUNKCJONOWANIA AKCJI OBJĘTYCH ZA WKŁADY POZBAWIONE ZDOLNOŚCI APORTOWEJ

Niniejszy podrozdział dotyczy wybranych problemów funkcjonowania akcji objętych za wkłady pozbawione zdolności aportowej. Zidentyfikowanie tych kwestii podyktowane jest nie tyle przyjęciem systemu akcji pozbawionych wartości nominalnej, ile zaproponowaniem w zarysie odrębnego reżimu funkcjonowania tej kategorii akcji w PSA, różnego od akcji obejmowanych za wkłady pieniężne oraz niepieniężne o zdolności aportowej. Jak zostało to wcześniej omówione, punktem wyjścia jest nadanie im niezwykłego charakteru. Konieczne staje się zatem, by legislator, tworząc przepisy regulujące tę materię, zawarł w ustawie co najmniej modelowe konstrukcje prawne na wypadek zaistnienia poniższych sytuacji. Ich brak, tj. pozostawienie uregulowania tej materii wyłącznie w drodze statutowej, będzie nie tylko źródłem licznych problemów interpretacyjnych, ale też praktycznie może doprowadzić do braku zainteresowania tymi akcjami ze względu na niepewność prawną co do ich funkcjonowania, czego dowodzi przykład francuskiej regulacji SAS³⁶. Poruszane są tutaj tylko wybrane zagadnienia, które mają fundamentalne znaczenie z obecnej perspektywy.

2.3.1. PRAWA KORPORACYJNE

Dla systemu opartego na akcjach pozbawionych wartości nominalnej prawa korporacyjne ustala się wyłącznie w oparciu o liczbę posiadanych akcji w stosunku do ich ogólnej liczby w spółce. O ile z zasady do objęcia tych akcji konieczne jest wniesienie określonego wkładu (w jakiej formie oraz w jakiej wysokości, to już kwestia ustalenia między emitentem a nabywcą, aczkolwiek przeważnie liczyć się należy z wartością rynkową), w przypad-

---

³⁶ M. Przychoda, *Francuska spółka akcyjna uproszczona*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2017, nr 2, s. 55.

ku akcji pozbawionych zdolności aportowej mogą zostać podniesione głosy, iż dojdzie do zaburzenia równowagi pomiędzy akcjonariuszami, gdy część akcji zostanie wyemitowana w stosunku do osób, które fizycznie nie wniosą nic do spółki poza domniemanym lub intelektualnym wkładem pracy, a jednocześnie uzyskają analogiczne uprawnienia korporacyjne co pozostali³⁷. Obaw tych nie należy podzielać, gdyż ciężar ustaleń, jak dana spółka będzie funkcjonować w stosunkach wewnętrznych, kto będzie odpowiedzialny za długi w razie jej niewypłacalności, czy też skąd będzie pochodził jej majątek, należy przerzucić na osoby zakładające spółkę, jej akcjonariuszy oraz członków organów³⁸. Takie są konsekwencje prawnno-ekonomiczne przyjęcia bardzo elastycznego modelu struktury PSA i to właśnie na osoby w nią zaangażowane, na ich ryzyko, nałożony będzie obowiązek odpowiedniego ukształtowania relacji korporacyjnych, skoro ustawodawca odstępuje tutaj od przesadnego uregulowania³⁹.

2.3.2. KONWERSJA AKCJI OBJĘTYCH ZA WKŁAD POZBAWIONY ZDOLNOŚCI APORTOWEJ W AKCJE ZWYKŁE

Fundamentalnym elementem funkcjonowania akcji objętych w zamian za wkład pozbawiony zdolności aportowej jest określenie sytuacji, w których dopuszczalna jest ich konwersja w akcje „zwykłe”⁴⁰. Zagadnienie to wiąże się głównie z możliwością dobrowolnego wyjścia akcjonariusza ze spółki poprzez zbycie akcji. Stan, w którym akcje te pozostawałyby permanentnie niezbywalne, byłby nie tylko sprzeczny z założeniami zarządców, ale siłą rzeczy prowadziłyby zapewne do znikomego zainteresowania nimi w praktyce obrotu, co podważałoby sens reformy w tym zakresie. Celem zapobieżenia powyższej sytuacji podstawowe normy regulujące procesy konwersji powinny zostać ustanowione mocą samej ustawy (na wypadek, gdyby statut milczał w tej kwestii), a ewentualne ich doprecyzowanie byłoby dopuszczalne w drodze postanowień statutowych.

Konwersja powinna przyjąć formę czynności umożliwiającej tylko zamianę akcji pozbawionych zdolności aportowych w zwykłe (wykluczając tym samym proces odwrotny), to znaczy mieć charakter nieodwracalny, z czym wiązałyby się zwolnienie akcjonariusza z obowiązku dalszego świad-

---

³⁷ Por. S. Sołtysiński, *Kilka uwag...*, op. cit., s. 8–9.

³⁸ M. Przychoda, op. cit., s. 54.

³⁹ K. Kułak, op. cit., s. 51.

⁴⁰ Słowo „zwykłe” w tym znaczeniu nie odnosi się do akcji zwykłych jako przeciwieństwa akcji uprzywilejowanych, lecz do akcji przewidzianych przez k.s.h.

czenia pracy w zamian za zdjęcie z akcji ograniczenia w postaci niezbywalności. Decyzję w tej sprawie, jako że dotyczy ona kwestii fundamentalnych z perspektywy struktury majątkowej spółki, pozostawić należy do rozstrzygnięcia drogą uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy zmieniającej postanowienia statutu, na co musiałby wyrazić zgodę akcjonariusz, który owe akcje posiada⁴¹. W tym miejscu pojawia się jednak pole do nadużyć, bowiem w sytuacji, gdyby dany akcjonariusz dysponował stosowną większością głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy, mógłby on swobodnie zwolnić się z tego obowiązku. Ustawa powinna zatem regulować, kto ponosi odpowiedzialność wobec wierzycieli w razie ogłoszenia upadłości spółki.

Najwięcej problemów sprawia precyzyjne określenie momentu, w którym może nastąpić konwersja. Nietrudno zauważyć, iż w miejscu tym zachodzi konflikt interesów między spółką a akcjonariuszem. Z jednej strony akcjonariusz może być zdecydowany, by pozbyć się pakietu posiadanych akcji, ponieważ uzyskał atrakcyjną ofertę ich nabycia przez osobę trzecią lub zwyczajnie chce się zwolnić z obowiązku dalszego świadczenia pracy na rzecz spółki, a z drugiej strony sama spółka może nie być zainteresowana zaprzestaniem ich świadczenia. Konflikt ten szczególnie może się uwidocznić, gdy występuje znacząca dysproporcja między liczbą posiadanych akcji a ich ogólną liczbą w spółce oraz ich wartością rynkową (tj. zachodzi możliwość nabycia znacznego pakietu akcji za cenę niższą niż rynkowa, pojawia się ryzyko wrogiego przejęcia spółki) lub wymiarem świadczonej pracy (tj. wartość pakietu akcji nie odpowiada wartości świadczonej pracy). Sytuacja ta nasuwa skojarzenia z tak zwanym problemem więźnia korporacyjnego⁴².

Kwestię tę ewidentnie powinna regulować ustawa. Oczywiście nic nie stoi na przeszkodzie, by i statut przewidywał dalej idące (tj. na korzyść akcjonariusza) rozwiązania, niż przewidują to przepisy regulujące PSA. Jako pewien standard minimalny można zaproponować: upływ czasu (tj. przedsięwzięcie okazało się na tyle stabilne, że dany akcjonariusz spełnił swoje zobowiązanie wobec spółki), osiągnięcie przez spółkę określonej kwoty kapitałów własnych (jak poprzednio), niemożność dalszego świadczenia pracy z przyczyn niezawinionych przez akcjonariusza (długotrwała choroba etc.), konflikt w spółce godzący w jej interesy. Niewykluczona jest także możliwość wniesienia powództwa do sądu w celu rozstrzygnięcia, czy konwer-

---

⁴¹ Nawiązanie do regulacji art. 415 § 3 k.s.h., tj. uszczuplenia praw przyznanych osobie.

⁴² Por. A. Pęczyk-Tofel, M. S. Tofel, „Wyjście” wspólnika lub akcjonariusza ze spółki kapitałowej, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 7.

sja akcji w danym stanie faktycznym jest dopuszczalna, szczególnie w ostatnim przypadku.

Na marginesie pozostaje także kwestia dopuszczalności częściowej konwersji akcji. Zasadniczo nie ma przeszkód, by przyjąć stanowisko, iż dany akcjonariusz może przeprowadzić wyłącznie konwersję wszystkich posiadanych akcji jednocześnie. Należy jednak dopuścić możliwość przeprowadzenia tego procesu także w części. Rodzi to pytanie o wpływ owego działania na wymiar wniesionych wkładów, które powinny zostać odpowiednio – w drodze zmiany postanowień statutowych – pomniejszone, nie wykluczając przy tym ewentualnych dopłat ze strony akcjonariusza. Należy też postawić tezę, iż proces częściowej konwersji powinien być dopuszczalny tylko wtedy, jeśli charakter danego wkładu na to pozwala, gdyż przykładowo przeprowadzenie konwersji 99% posiadanych akcji miałyby się wiązać z proporcjonalnym pomniejszeniem wymiaru pracy, to znaczy o 99% zmieniłaby się wartość pozostałego wkładu w tej postaci.

Na marginesie należy zauważyć, że wraz ze śmiercią akcjonariusza akcje te powinny być umarżane *ex lege* (umorzenie automatyczne), chyba że postanowienia statutowe przewidywałyby możliwość ich dziedziczenia. Rzecz ta pod rygorem nieważności musiałaby zostać sprecyzowana w statucie.

2.3.3. ODPOWIEDZIALNOŚĆ CYWILNOPRAWNA ZA WNIESIONY WKŁAD

Kolejną fundamentalną kwestią wymagającą omówienia jest problematyka odpowiedzialności cywilnoprawnej za wniesiony wkład pozbawiony zdolności aportowej. Ze względu na jego niedookreślony charakter na etapie zakładania spółki rozważania ograniczają się tylko do czasu po jej założeniu. W przypadku wkładu w postaci świadczenia pracy należy raczej posługiwać się określeniem „odpowiedzialność z tytułu nienależytego wykonania zobowiązania wniesienia wkładu do spółki”. Wyróżnić należy następujące sfery odpowiedzialności: akcjonariusz – spółka oraz członkowie zarządu – spółka – wierzyciele.

W sferze odpowiedzialności na linii akcjonariusz – spółka rozważenia wymaga kilka aspektów związanych ze specyfiką wkładów pozbawionych zdolności aportowej. O ile w przypadku systemu opartego o akcje pozbawione wartości nominalnej nic nie stoi na przeszkodzie, by odpowiednio stosować przepisy art. 329, 330, 331 oraz 336 k.s.h. do PSA, o tyle są one nieodpowiednie w odniesieniu do istoty omawianych wkładów. Świadczenie pracy ma bowiem więcej wspólnego z obowiązkiem powtarzających się świadczeń niepieniężnych związanych z akcją, co przewidziano w art. 356

§ 1 k.s.h., niż z klasycznie rozumianym aportem. Stąd konieczne jest zaproponowanie autonomicznego systemu odpowiedzialności za te wkłady na gruncie PSA, uwzględniającego elementy odszkodowawcze oraz stosunek korporacyjny łączący akcjonariusza ze spółką.

Ze względu na wymóg precyzyjnego określenia charakteru świadczonej pracy lub usług w statucie PSA naruszenie tego obowiązku przez akcjonariusza, w postaci niewykonywania w ogóle (przypadek jednoznaczny) lub nienależytego wykonywania (przypadek niejednoznaczny, a zatem trudniejszy w ocenie *in abstracto*) zobowiązania, w pierwszej kolejności powinno się wiązać z odpowiedzialnością odszkodowawczą na gruncie art. 471 i n. k.c.⁴³ w zw. z art. 2 k.s.h. Wiąże się to także z możliwością wykonania zastępczego zobowiązania, o ile jest to możliwe w danym przypadku⁴⁴. W tym zakresie niepotrzebne wydaje się kształtowanie autonomicznego reżimu odpowiedzialności dla PSA. Wzorem art. 356 § 3 k.s.h. należy dopuścić ustanowienie w statucie możliwości dochodzenia przez spółkę odszkodowania umownego.

Uwagi wymaga kwestia dookreślenia sankcji w sferze korporacyjnej, wydaje się bowiem niezasadne, by akcjonariusz uchylający się od obowiązku świadczenia pracy korzystał z pełni praw wynikających z posiadanych przez niego akcji. Analogiczne *ratio legis* stoi także u podstaw art. 331 k.s.h., który przewiduje możliwość pozbawienia akcjonariusza praw udziałowych poprzez unieważnienie dokumentów akcji, jeśli ten po upływie terminu wpłat na akcje nadal uchyla się od tego obowiązku lub innych wynikających z ustawy lub statutu. Wydaje się jednak, że w przypadku akcji obejmowanych w zamian za wkład pracy mechanizmu tego nie da się zastosować, szczególnie jeśli rozciągnięty jest on w czasie. Przykładowo, jeśli obowiązek świadczenia pracy na rzecz spółki będzie mieć wieloletni albo nieokreślony czas trwania, a dany akcjonariusz zaniecha go po upływie kilku lat, oczywiście będzie, iż terminy na „wniesienie wkładu pracy” dawno już upłynęły. Przepis ten na gruncie PSA wymagałby następującego uzupełnienia: „jeśli akcjonariusz w terminie miesiąca lub w dłuższym określonym w statucie po bezskutecznym wezwaniu przez spółkę nie świadczy pracy lub usług na jej rzecz oraz nie uiszcza stosownego odszkodowania, może być bez uprzedniego wezwania pozbawiony swych praw udziałowych przez unieważnienie dokumentów akcji”. Rozwiązaniem alternatywnym bądź uzupełniającym powyższe jest wprowadzenie na gruncie PSA tak zwanego umorzenia sank-

---

⁴³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jednolity: DzU 1964, nr 16, poz. 93 ze zm.), zwana dalej: k.c.

⁴⁴ *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, red. W. Popiołek, op. cit., s. 364–365.

cyjnego⁴⁵, które przyjmowałyby formę umorzenia przymusowego w myśl art. 359 § 1 i 2 k.s.h. Zastosowanie w tym wypadku tak zwanego umorzenia automatycznego z art. 359 § 6 k.s.h. byłoby zbyt daleko idące, gdyż zachodzi ono w razie wystąpienia określonego zdarzenia, co nazbyt ogranicza swobodę spółki w zakresie podejmowania działań wobec akcjonariusza.

Problematyka odpowiedzialności członków zarządu względem wierzycieli spółki za szkody wynikające z wniesienia przez akcjonariuszy wkładu pozbawionego zdolności aportowej, który w istocie był całkiem bezwartościowy albo nigdy nie został do spółki w należyty sposób wniesiony, wymaga odrębnego opracowania z racji odpowiedniego ukształtowania tej materii w relacji do pozostałych przepisów regulujących odpowiedzialność członków zarządu.

Konkluzje

Powyższe rozważania pokazują, że koncepcja wprowadzenia do polskiego systemu prawa spółek aportów opartych o świadczenie pracy lub usług albo wkład intelektualny stanowi ciekawą propozycję ze strony zarysodawców PSA oraz odpowiada pewnym potrzebom rynkowym, szczególnie tam, gdzie istotną wartością dla spółki jest wniesienie usług lub dóbr, które na gruncie tradycyjnie rozumianych aportów nie mogą być w ogóle przedmiotem wkładu, a dany akcjonariusz nie posiada żadnego majątku pozwalającego mu objąć określony pakiet akcji. Samo jednak poluzowanie reguł ustawowych dotyczących funkcjonowania akcji pozbawionych zdolności aportowej oraz pozostawienie tej kwestii wyłącznie w materii statutowej wydaje się zbyt daleko idącym uproszczeniem. Stąd też podstawowe mechanizmy dotyczące niezbywalnego charakteru tych akcji, odstępstw od tej zasady, ich konwersji na akcje zwykłe czy umorzenia powinny wynikać z regulacji ustawowej, a szczegóły należy już pozostawić do określenia poszczególnym podmiotom korporacyjnym. W przeciwnym wypadku grozić to może utworzeniem nowej kategorii akcji w polskim prawie, której praktyczna doniosłość będzie znikoma ze względu na zbyt luźne ramy funkcjonalne oraz z powodu niepewności prawnej. Z finalnymi ocenami należy się jednak wstrzymać do momentu, gdy skonkretyzowane przepisy regulujące PSA ujrzą światło dzienne.

---

⁴⁵ *Prawo spółek kapitałowych*, t. 17a, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2015, s. 510–511; A. Opalski, *Kapitał...*, op. cit., s. 304.

SHARES ACQUIRED FOR ASSETS NON-CAPABLE OF ECONOMIC ASSESSMENTS IN POLISH SIMPLE JOINT-STOCK COMPANY (PSA)

ABSTRACT

This article concerns issue of admissibility of shares acquired for assets in form of: performance of work, services of knowledge. Although in the light of current Polish art. 14 § 3 of Code of Commercial Companies it is not permitted in case of corporations, this prohibition shall not be applied to the Polish simple joint-stock company (PSA), which legal frames are currently being constructed by group of company law experts. Such exclusion constitutes a significant novelty in Polish company law and due to the proposed shape of regulation that allows the founders of PSA to freely adjust the company to their needs, this may be a source of various doubts, which shall be listed and described in this paper. The following issues should be put under scrutiny: the catalogue of such assets, their purpose for business trading, limitation to only natural persons in regard of persons who may acquire such shares, limitation of transferability, their conversion into common shares, redemption or nullification and liability for the contributed assets. While it may seem that already mentioned issues shall not be meticulously regulated by the statutory law due to the principles upon which the reform is based, it is suggested that the statutory law shall at least provide basic mechanism in that scope to limit any potential doubts.

KEYWORDS

Polish joint-stock company, shares, performance of work as an asset, knowledge as an asset, reform

BIBLIOGRAFIA

1. Cejmer M., Zawicki K., *Akcje bez określonej wartości nominalnej*, [w:] *Europejskie prawo spółek*, t. II: *Instytucje prawne dyrektywy kapitałowej*, red. M. Cejmer, J. Napierała, T. Sójka, Kraków 2005.
2. Gołat R., *Prawa na dobrach niematerialnych jako przedmiot aportu w spółkach kapitałowych (ze szczególnym uwzględnieniem problematyki know-how)*, „Prawo Spółek” 2002, nr 4.
3. Jacyszyn J., *Know-how jako aport*, „Prawo Spółek” 1997, nr 2.
4. Jacyszyn J., *Postacie pokrycia wkładu niepieniężnego w spółkach kapitałowych*, „Rejent” 1992, nr 12.
5. Kidyba A., *Komentarz aktualizowany do art. 1–300 Kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2015.
6. Kidyba A., *Komentarz aktualizowany do art. 301–633 Kodeksu spółek handlowych*, Warszawa 2015.
7. *Kodeks spółek handlowych*, t. IIIa: *Komentarz*, red. A. Opalski, Warszawa 2016.
8. Kułak K., *Francuskie „bezkapitałowe” spółki kapitałowe – uwagi na tle projektu reformy struktury majątkowej spółki z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2011, nr 10.
9. Minas M., *Zdolność aportowa*, „Rejent” 1995, nr 9.
10. Opalski A., *Europejskie prawo spółek*, Warszawa 2010.

11. Opalski A., *Kapitał Zakładowy. Zysk. Umorzenie*, Warszawa 2002.
12. Opalski A., Romanowski M., *O potrzebie zasadniczej reformy polskiego prawa spółek*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2008, nr 6.
13. Pęczyk-Tofel A., Tofel M. S., „Wyjście” współnika lub akcjonariusza ze spółki kapitałowej, „Przegląd Prawa Handlowego” 2010, nr 7.
14. *Prawo spółek kapitałowych*, t. 17a, red. S. Sołtysiński, Warszawa 2015.
15. Projekt Polskiej Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego:
  - a) Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw, z dnia 11 sierpnia 2014, [online] <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/2/projekt/237400> [dostęp: 26.03.2017].
  - b) Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 sierpnia 2014, [online] <http://legislacja.rcl.gov.pl/lista/2/projekt/237400> [dostęp: 26.03.2017].
16. Przychoda M., *Francuska spółka akcyjna uproszczona*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2017, nr 2.
17. Pyziół W., Szumański A., Weiss I., *Prawo spółek*, Warszawa 2014.
18. Radwan. A, *Sens i nonsens kapitału zakładowego – przyczynek do ekonomicznej analizy ustawowej ochrony wierzycieli spółek kapitałowych*, [w:] *Europejskie prawo spółek*, t. II: *Instytucje prawne dyrektywy kapitałowej*, red. M. Cejmer, J. Napierała, T. Sójka, Kraków 2005.
19. Sołtysiński, S., *Kilka uwag o potrzebie modernizacji spółki z o.o.*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2011, nr 9.
20. Szumański A., *Pojęcie i przedmiot aportu do spółki akcyjnej*, „Przegląd Prawa Handlowego” 1995, nr 1.
21. Szumański A., *Wkłady niepieniężne do spółek kapitałowych*, Warszawa 1997.
22. *Wkłady niepieniężne do spółek handlowych*, red. U. Promińska, Warszawa 2017.
23. *Wkłady niepieniężne w spółkach handlowych*, red. W. Popiołek, Warszawa 2014.
24. *Zarys koncepcji prostej spółki akcyjnej*, Ministerstwo Rozwoju, czerwiec 2016, [online] <http://www.konsultacje.gov.pl/node/4198> [dostęp: 26.03.2017].

